

bulletin

2 2013

raad van kerken in nederland

Foto: Kloostergang cisterciënzerklooster in Walkenried (Duitsland)

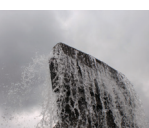
kerk

bulletin

2 2013

ACT FOR

Wat komt ...

Eén stem voor orthodoxe christenen 2

Convenanten naar het grondvlak 4

Oefenen in contextuele Bijbelstudie 5

Zorgvuldig taalgebruik 6

Wat spreekt ...

Als kerken elkaar bevragen 8

Hoop 9

Vredestrein naar Korea 10

Wat verbindt ...

Oecumenisch Leesrooster 2013 - 2022 12

Gebedsweek verbindt tradities 14

Wat raakt ...

Op onze weg geplaatst 16

Innerlijke beschaving bij Prinsjesdag 17

Oecumene ter plaatse 18

Gelukkig wie vrede sticht 20

Berichten 21

Column: Orthodoxie: inspirerend en lastig 22

Advertenties 23

Colofon

Raad van Kerken in Nederland

secretariaat Kon. Wilhelminalaan 5 3818 HN Amersfoort
telefoon 033 4633844
alg. secretaris ds. Klaas van der Kamp
e-mail rvk@raadvankerken.nl
website www.raadvankerken.nl

Oecumenisch Bulletin

eindredactie Beppie van Laar, Raad van Kerken in Nederland,
Kon. Wilhelminalaan 5, 3818 HN Amersfoort;
e-mail: rvk@raadvankerken.nl
medewerkers Hildo Bos, Mijne Bosman, Jan Jorrit Hasselaar,
Klaas van der Kamp, Jaap van der Linden,
Steven Mudde, Edwin Ruigrok, Gerhard Scholte,
Klaas Touwen, Wietse van der Velde, Floris Visser
foto's Peter de Bie, Steven Mudde, IKV Pax Christi,
Raad van Kerken
vorm omslag Marijke Kamsma - bliksemzwart.nl

Volg de Raad

U kunt het actuele nieuws van de Raad op meerdere manieren volgen. Via de e-flits: elke eerste maandag van de maand arriveert er één pagina met nieuws in het kort. Aanmelden kan via de website. Via twitter: @raadvankerken, met nieuws van de dag. Of via facebook: <https://www.facebook.com/raad.vankerkeninnederland>. Op de website: www.raadvankerken.nl, waarop meerdere malen per week recent nieuws wordt gepubliceerd. En uiteraard via dit bulletin: waarvan de planning is dat het vijf keer per jaar verschijnt, waarvan tweemaal als themanummer.

In de ramsj

Wij ruimen onze voorraden op. Alle uitgaven waarvan nog exemplaren beschikbaar zijn en die uitgegeven zijn in 2011 of eerder zijn te verkrijgen voor € 1,00 per exemplaar + portokosten. Titels die nog op voorraad zijn: Brieven over de kerk tussen de generaties (40/2011); Hoe zien religies geweld? (37/2011); Een nieuwe generatie over geloof en spiritualiteit (36/2010); Naar een oecumenische verklaring van rechtvaardige vrede (35/2009); De viering van Pasen (2002). Tevens onder dezelfde condities vanwege het belang van een brede verspreiding op het lokale vlak: Gebundelde krachten in de oecumene (41/2012).

Advertenties

Het Oecumenisch Bulletin biedt ruimte voor advertenties. Tarieven zijn opvraagbaar bij het bureau van de Raad.

Wat komt ...

De orthodoxe kerk in Nederland gaat zich verder organiseren. De kerk heeft in het oostelijk deel van Europa al een sterke infrastructuur. Daar zijn landen waar de orthodoxie de meerderheid vormt. Het Cultureel Centrum van de orthodoxe kerk in Helsinki (Finland) heeft een tentoonstelling over dat orthodoxe leven georganiseerd waar deze foto is te zien.

Eén stem voor orthodoxe christenen

De orthodoxe christenen bundelen hun inzet in een gezamenlijke kerkelijke context. Priester Hildo Bos, secretaris van de stichting 'Orthodoxe Kerk in Nederland', legt uit wat dat betekent. Bos is vertegenwoordiger van de Vereniging van Orthodoxen 'H. Nikolaas van Myra' in de Raad van Kerken in Nederland.

Al eeuwenlang leven er orthodoxe christenen in Nederland. In de zeventiende eeuw kwamen Grieken uit het Ottomaanse Rijk naar Leiden om theologie te studeren; ook handelaars vestigden zich hier. Tussen 1697 en 1717 bezocht Peter de Grote Nederland tweemaal voor langere periodes, steeds begeleid door honderden Russen waaronder priesters, diakenen en zangers. Al in 1753 ontstond een 'Grieks-Russische kapel' in Amsterdam, waar een eeuw later ook koningin Anna Paulowna ter kerke zou gaan. De kapel was populair onder wetenschappers, die rond 1760 een Nederlandse vertaling van de Liturgie publiceerden. Toch bleef de orthodoxie in Nederland tot het begin van de twintigste eeuw beperkt tot een kleine groep – hoofdzakelijk allochtone – gelovigen, waarvan slechts enkelen hier bleven wonen.

de diaspora druipt in tegen de universaliteit van de Kerk

Een omslag kwam met de Russische Revolutie en de Tweede Wereldoorlog. Na 1917 konden enkele Russische ballingen zich in Nederland vestigen; na 1945 kwam er een nieuwe golf. Met steun van oecumenische organisaties werden zij hier opgevangen in tehuizen, o.a. in Arnhem, Oosterbeek, Schoorl en Den Haag. Centraal in hun leven stond de Orthodoxe Kerk, die gaandeweg ook Nederlanders begon te trekken. Rond 1940 ontstond een eerste groepje Nederlanders die het orthodoxe geloof in de Neder-

landse taal beleden. Met de komst van gastarbeiders uit Griekenland en voormalig Joegoslavië en – recenter – uit Roemenië en Bulgarije ontstond het huidige kerkelijke landschap: ruim dertig parochies met verschillende etnische wortels, waarvan ongeveer de helft ook het Nederlands als liturgische taal gebruikt. Het precieze aantal gelovigen is erg moeilijk te schatten, omdat niet alle parochies registers voeren en niet alle migranten uit een bepaald land belijdend orthodox zijn.

Eenheid en verscheidenheid

Door het Ottomaanse bewind in de Balkan en het Midden-Oosten, en later door het communisme in Oost-Europa, hebben veel lokale orthodoxe kerken eeuwenlang in een relatief isolement geleefd. De kerk vergroeide met het nationale culturele erfgoed, deels ten koste van het bewustzijn van de universaliteit van de orthodoxie. Zo was het ook voor gelovigen in Nederland zeker niet altijd vanzelfsprekend om samen op te trekken. In de twintigste eeuw kwam hierin beweging. Mede dankzij de oecumene herleefde het bewustzijn dat de orthodoxie, ondanks de rijke culturele verscheidenheid, één Kerk is die met één stem dient te spreken met andere kerken, geloven en de wereld. Vanaf 1961 begonnen pogingen – actief ondersteund door de Wereldraad van Kerken – om een concilie van alle lokale kerken bijeen te krijgen. Een belangrijk thema's was 'de diaspora', in het groeiende bewustzijn dat parallele kerkelijke organisatie op etnische grondslag (een 'Russische' kerk naast een 'Griekse', elk met eigen bisschoppen) indruist tegen de universaliteit van de Kerk. In dezelfde geest werd in

1980 een vereniging opgericht van gelovigen van alle orthodoxe parochies, ongeacht hun achtergrond. Deze lekenorganisatie zou decennialang als officieuze spreekbuis van de orthodoxie optreden, ook als waarnemend lid van de Raad van Kerken in Nederland. Zo ontstond een context waarin geestelijken en gelovigen de eenheid van de orthodoxie 'aan den lijve' konden ervaren. Ook op het niveau van de hiërarchie ontstond meer samenwerking tussen de verschillende bisdommen, wat in 2009 resulteerde in het oprichten van een bisschoppenconferentie voor de Benelux, met als formele taak 'om de eenheid van de Orthodoxe Kerk te tonen en te bevorderen, samen pastoraal werk onder de gelovigen in de regio uit te oefenen en een gezamenlijk getuigenis aan de wereld uit te dragen'. Alle bisschoppen van de Benelux, ongeacht hun etnische afkomst, zijn lid van de bisschoppenconferentie. Ook elders in de wereld bestaan bisschoppenconferenties, in sommige gevallen al sinds de jaren zestig van de vorige eeuw.

Bisschoppenconferentie

Op 8 maart 2013 werd in Den Haag een stichting opgericht die de bisschoppenconferentie van de Benelux in Nederland vertegenwoordigt. De stichting 'Orthodoxe Kerk in Nederland – vertegenwoordiging van de Orthodoxe Bisschoppenconferentie in de Benelux' kan nu namens alle orthodoxe gelovigen van Nederland spreken met de andere kerken, de overheid en de maatschappij in het algemeen.

Inrichting

Voorzitter van de stichting is bisschop Athénagoras (Peckstadt) van Sinope, een bisschop van Vlaamse komaf die binnen de bisschoppenconferentie verantwoordelijk is voor Nederland. Hij wordt bijgestaan door een ambtelijk secretaris en penningmeester. Een adviesraad, bestaand uit één lid per ju-

Orthodox icoon: Mozes bij het brandende braambos

risdictie, waarborgt de representativiteit van de stichting en terugkoppeling naar het lokale kerkelijke leven in Nederland.

De primaire functie van de stichting OKiN is om de orthodoxie te vertegenwoordigen in contacten met de overheid, andere kerkgenootschappen en religies en de maatschappij in het algemeen. Gezien de beperkte menselijke en financiële middelen zal het accent in eerste instantie liggen op de oecumene en de geestelijke verzorging van gedetineerden. De stichting zal ook een belangrijke rol vervullen als aanspreekpunt voor de media en contactpunt bij belangrijke gebeurtenissen en calamiteiten. In de loop van 2013 zal een site worden gelanceerd met alle adressen van orthodoxe kerken en geestelijken in Nederland. Hoewel de Vereniging van Orthodoxen zich terugtrekt uit haar functies in de Raad van Kerken en het Interkerkelijk Contact in Overheidszaken, zal zij zich ook in de toekomst samen met OKiN blijven inspannen voor de eenheid van de orthodoxie in Nederland.

Convenanten naar het grondvlak

In Engeland is het begonnen: het sluiten van convenanten tussen lokale geloofsgemeenschappen die hun oecumenische samenwerking vast wilden leggen. Een nieuwe manier om plaatselijk de oecumene een nieuwe dynamiek te geven.

De taakgroep Convenanten heeft in opdracht van de Raad van Kerken het sluiten van oecumenische convenanten in Nederland geïntroduceerd. Met een symposium over *Ecumenical Covenanting* wil de taakgroep het stokje doorgeven aan allen die in de oecumene actief zijn. De taakgroep, voor twee jaar benoemd, sluit daarmee haar activiteiten af op 26 september 2013 in Almere.

Eerst zal Stephen Smyth ons doen ervaren wat zijn nieuwe vorm van contextuele Bijbelstudie inhoudt. Als thema is gekozen voor *Verbondsluiting (Covenanting)*. Wie eenmaal zijn methode heeft meegemaakt, kan die daarna zelf toepassen. Daarna zal hij spreken over de wijze waarop raden van kerken in Schotland en heel Engeland zich vanaf de jaren negentig massaal hebben omgevormd tot *Churches Together*. Binnen die nieuwe organisatievorm hebben plaatselijke kerken convenanten met elkaar gesloten: *Local Ecumenical Partnerships (LEP's)*.

Wij nodigen toerustingswerkers, gemeenteopbouwwerkers, oecumenisch gedelegeerden en gemeenteadviseurs van de lidkerken van de Raad uit. Zij zijn gebaat bij een nieuwe vorm van Bijbelstudie én bij ervaringskennis over het sluiten van oecumenische convenanten. De leiding van de lidkerken en leden van provinciale en lokale raden van kerken worden eveneens genodigd. Diverse raden hebben interesse getoond in het sluiten van convenanten. Maar ook alle andere geïnteresseerden: van harte welkom.

De taakgroep bestaat uit Jeanne van Hal, Joke Heijblok, Susien Lenselink, Jaap van der Linden en Jac van Oppen.

Embleem taakgroep om samenwerking uit te drukken

Stephen Smyth fms is onze gast en spreker. Hij is algemeen secretaris van *Action of Churches Together in Schotland (ACTS)* en tevens autoriteit in het beoefenen van een nieuwe vorm van contextuele Bijbelstudie, die hem in heel Europa faam heeft bezorgd.

Het symposium vindt plaats op donderdag 26 september 2013, van 14.00 tot 16.30 uur, bij het Le-ger des Heils, Pianoweg 117, 1312 JH Almere. De voertaal is Engels. Wie vertaling nodig heeft, kan dit kenbaar maken bij aanmelding. Aanmelden via het bureau van de Raad: e-mail rvk@raadvankerken.nl of tel. 033 4633844. Toegang gratis.

Oefenen in contextuele Bijbelstudie

Contextuele Bijbelstudie als opmaat voor een gesprek over convenanten. De rooms-katholieke meronisten-broeder Stephen Smyth geeft een toelichting.

Hoe lang werkt u al voor de Raad van Kerken in Schotland?

Vijftien jaar nu. Daarvoor werkte ik in het onderwijs, zowel met kinderen als met volwassenen. Ik was verbonden met de lokale raad van kerken in Glasgow, de laatste zes jaar ben ik secretaris-generaal voor heel Schotland.

Hoe hebt u kennism gemaakt met contextueel Bijbellesen?

Ik heb het contextuele Bijbellesen vijftien jaar geleden leren kennen in Glasgow. Ik maakte het mee op de plaatselijke universiteit en ik merkte dat studenten leerden om op een andere manier de Bijbel te benaderen dan ze in hun studie gewend waren. Ze kwamen veel sneller in gesprek met de tekst en met zichzelf.

Stephen Smyth

Waar komt de contextuele Bijbelstudie vandaan?

Het is ontstaan in de townships in Zuid-Afrika. Zwarte christenen lazen de Bijbel. Of misschien moet ik zeggen: ze wilden samen de Bijbel delen. En ze ontdekten dat je de Bijbel moet toepassen op je eigen leven, en ook op de samenleving waar je deel van uitmaakt.

Hoe richt je een Bijbelstudie in om die elementen recht te doen?

We kiezen voor een 'conversational approach'. We bedoelen daarmee dat je in gesprek gaat met de tekst. Je stelt diverse vragen aan de tekst en formuleert het antwoord wat de tekst daarop geeft. De eerste vraag is altijd 'what jumps of the page'. Daarna stel je als begeleider van de Bijbelstudie vragen die gaan over de tekst en vervolgens vragen die vanuit je eigen situatie zich met de tekst verbinden.

Zijn de vragen altijd hetzelfde?

Nee. Er is wel een patroon van vragen, maar de vragen verschillen per situatie. Anders krijg je een situatie dat een catecheet vraagt: 'Wat is het verschil tussen een appel en een sinaasappel' en de catechisant antwoordt: 'Jezus Christus', alsof Hij het antwoord is op iedere vraag die je kan bedenken.

Met welke passage uit de bijbel bent u nu bezig?

Ik werk nu aan Johannes 17 voor een groep op Iona. Maar in Nederland moet het gaan over het verbond. De taakgroep Convenanten heeft voor een fragment van Paulus gekozen. Dat zal dus het uitgangspunt zijn.

Zorgvuldig taalgebruik

Kerken spannen zich in om geweld tegen mensen in het algemeen en dus ook tegen homoseksuelen te voorkomen. Dat vraagt om zorgvuldigheid in het spreken. Klaas van der Kamp was onlangs door de Friese Raad van Kerken uitgenodigd er iets over te zeggen.

Uit de statische gegevens van de politie is bekend dat er in Nederland jaarlijks ook talloze vormen van agressie zijn tegen homoseksuelen, waarbij hun geaardheid aanleiding is voor het geweld. Reden voor de lidkerken van de Raad van Kerken om, alweer twee jaar geleden, in de lijn van de decade *Geweld niet Gewild* een verklaring te ondertekenen tegen dergelijk geweld.

Taal verradt onderliggend gevoel

De algemeen secretaris van de Raad van Kerken gaf in Leeuwarden een toelichting op die verklaring. Hij stelde met name de vraag of het taalgebruik in kerk en theologie aanleiding kan zijn voor agressieve gedachten.

Van der Kamp heeft een twaalftal commentaren naast elkaar gezet van diverse Bijbelfragmenten (Romeinen 1 en Leviticus 18) en geïnventariseerd hoe dergelijke teksten worden toegelicht. De teksten vergelijkend stelt Van der Kamp vast dat recente teksten de indruk wekken voorzichtiger te zijn qua taal-

gebruik dan teksten van vijftig, zestig jaar geleden. Hij heeft verder de indruk dat teksten van Nederlandse auteurs zorgvuldiger en voorzichtiger zijn geformuleerd dan teksten die uit een andere taal naar het Nederlands zijn vertaald.

Als je oudere teksten leest met de bril van vandaag krijg je het gevoel dat ze door de woordkeus en achterliggende gedachten agressie kunnen oproepen. Een voorbeeld daarvan is het volgende citaat: 'Dergelijke homoseksuele praktijken leiden tot ziekte, misvorming en dood.' Dit citaat is een te vrije interpretatie van Paulus, die veel voorzichtiger is en zelfs het woord 'homoseksueel' niet gebruikt.

Een auteur van jongere datum formuleert bij dezelfde Bijbelplaats: 'Je kunt deze tekst niet gebruiken om te zien waar de apostel tegen is.' Karl Barth schrijft ook over deze tekst van Paulus (Romeinen 1). Hij blijft zolang mogelijk binnen de context van Romeinen spreken en heeft het over ongeloof in het algemeen, zonder een invulling te maken naar homoseksualiteit. De oorspronkelijke woorden van Paulus, die best kritisch zijn, blijven daardoor van toepassing op ieder mens en niet op een aparte groep van homoseksuelen.

Klaas van der Kamp pleitte in Leeuwarden voor terughoudend taalgebruik. De antigeweld-verklaring zegt: 'Onder het schenden van de mensenrechten vallen alle vormen van fysiek, psychisch *en verbaal* geweld tegen homoseksuelen.'

Wat spreekt ...

Kerken in Nederland spreken met elkaar om oude tegenstellingen te overbruggen. Beeldender kan de inzet haast niet worden weergegeven dan hier op de foto: de kerk waarvan de delen de blik op elkaar gericht houden.

Het cisterciënzerklooster in Walkenried (Duitsland) staat op de werelderfgoedlijst van de Unesco. Op de foto is te zien hoe de kloosterkerk in de steigers staat.

Als kerken elkaar bevragen

Het thema van de nieuwe leden staat met enige regelmaat op de agenda van de Raad van Kerken. Er zijn diverse kerken die aansluiting zoeken bij de Raad. Er worden gesprekken gevoerd ter verkenning, maar waar gaan die gesprekken nu over?

Vanuit het moderamen wordt het gesprek gezocht met die kerken die mogelijk heel goed zouden passen bij het katholieke verband dat de Raad wil zijn, maar die er zelf niet toe komen om een aanvraag in te dienen. Wat zijn nu eigenlijk de thema's die in dergelijke gesprekken een rol spelen? Het verschilt natuurlijk, afhankelijk van de identiteit waar de gesprekspartners voor staan; als je kijkt naar recente gesprekken met protestants-orthodoxe kerken komt een aantal punten naar voren.

Opvallend is dat kerken in toenemende mate geneigd zijn om de vraag van aansluiting bij de Raad serieus te nemen. Je merkt in de gesprekken dat er veel herkenning is met kerken die wel lid zijn van de Raad. Je kunt dan denken aan herkenning in de grondslag, die spreekt over een persoonlijke, drie-enige God; de pijn van de verscheurdheid van de kerken wordt herkend en daaruit voortvloeiend het verlangen naar meer eenheid. De diverse kerken zien ook het belang om meer samen te werken vanuit de missionaire opdracht.

pijn van de verscheurdheid wordt herkend

Tegelijk stellen de kerken die nog geen lid zijn vragen aan de lidkerken van de Raad. Zoals: In hoeverre komt het nu ook tot een geestelijke eenheid tussen de lidkerken of blijft de verbondenheid toch ietwat oppervlakkig? Er zijn niet alleen cultuurverschillen tus-

sen kerken, maar er zijn toch ook wezenlijke theologische verschillen?

Een belangrijke vraag is ook in hoeverre een lidmaatschap aansluit bij de verwachtingen van de achterban. Voor sommige kerken is het nieuw om zich in de vraag te verdiepen of een lidmaatschap van een Raad die zich richt op de katholiciteit zinvol is. Ze hebben nog weinig nagedacht over kerken in wereldwijde verbanden die met elkaar meeleven en onderling verbonden zijn over generaties heen. De verdieping kan beginnen met een goed persoonlijk gesprek over het geloof en dan verder de diepte ingaan.

Een spannend punt tussen de kerken is steeds weer de vraag hoe je naar andere godsdiensten moet kijken. Gaat het om een ontmoeting, waarin je elkaar spiritueel respecteert en elkaar praktisch steunt? Of gaat het ook om een relatie waarbij je naar anderen zoals moslims en joden getuigt van wie Jezus Christus is? En als je dat doet, hoe geef je dat vorm?

De kerken herkennen in toenemende mate elkaar in de eigen inbreng die zij willen hebben in maatschappelijke vragen. Tegelijk is er bij sommige kerken iets van de oude beduchtheid dat de maatschappelijke vragen doel in zichzelf zijn en onvoldoende verbonden worden met de verzoening die in Jezus Christus wordt aangereikt.

Het moderamen probeert vanuit de Raad de gesprekken voort te zetten met mogelijke kandidaat-leden.

Hoop

Het thema 'water' is een centraal thema voor de werkgroep Ecologische duurzaamheid van de Raad van Kerken. Onlangs ondertekende de Raad een verklaring van de Wereldraad van Kerken over het belang van water. Jan Jorrit Hasselaar, voorzitter van de werkgroep, schetst het kader.

Onze waterprins heeft zijn werk gedaan. Op 22 maart 2013 legde hij zijn functie als voorzitter van de Watercommissie van de Verenigde Naties neer. Maar het werk gaat door. Steeds komen er nieuwe en andere vragen, ver weg en dichtbij. Als Raad van Kerken in Nederland is water een van onze speerpunten. Maar wat heeft de kerk nou met hedendaagse vragen rondom water te doen?

Water

Dit was een van de centrale vragen van het watersymposium van de Raad van Kerken op 22 maart jl. in het Watermuseum. Klaas Spronk, hoogleraar Oude Testament, stond stil bij de eigenheid van de kerk. Hij vraagt zich af hoe zinvol het is om de Bijbel bij zulke vragen te betrekken. Zo'n oud geschrift zegt daar toch helemaal niets over? Hij waarschuwt er ook voor om profeten voor onze nobele kerkelijke wagentjes te spannen. Spronk vraagt zich af of wij als kerken ook zelf profetische tegenspraak verwachten en hoe luidt die dan?

In het verlengde van de ondertekening was de Nederlandse Raad van Kerken onlangs ook aanwezig in Berlijn bij een voorbereiding over het thema water richting de assemblee van de Wereldraad van Kerken in Busan, Zuid-Korea. Vanuit Nederland waren we gespitst op de vraag in hoeverre het eigen geluid van de kerk duidelijk onder woorden werd gebracht. Het belang ook van tegenspraak. Als Nederland hebben we een update van hedendaagse watervragen ingebracht. De Wereldraad heeft daarmee input gekregen vanuit het Nederlandse grondvlak.

We hebben tegelijkertijd gewezen op het feit dat de kerk primair vertelt van een ander verhaal, een verhaal van hoop. Hoop niet in de zin van optimisme dat we met z'n allen hedendaagse watervragen wel fiksen. Hoop niet in de zin dat de kerk wel zal vertellen hoe het zit. Als kerk wijzen we primair naar een verhaal van God die al sinds het eerste Testament betrokken is op zijn wereld en die mens en kerk uitnodigt met Hem mee te doen.

Deze laatste insteek past bij het missiedocument van de Wereldraad van Kerken, getiteld *Samen voor het leven*, dat in Zuid-Korea bekrachtigd zal worden. Het is vruchtbaar als deze lijnen van water en missie elkaar versterken, zowel ver weg als dichtbij.

Vredestrein naar Korea

De tiende assemblee van de Wereldraad van Kerken in Busan (Zuid-Korea) komt dichterbij. Verschillende Nederlandse organisaties en personen bereiden een presentatie voor of een workshop. En ook de kerken van Zuid-Korea werken ideeën uit.

We halen één initiatief naar voren: de speciale vredestrein die diverse halteplaatsen aandoet tussen Berlijn en Busan, waarbij de reizigers onderweg contact met elkaar kunnen hebben en in diverse halteplaatsen een programma krijgen aangeboden waarin de thema's van vrede en eenheid een rol spelen.

Zij die het nieuws volgen, weten dat de toestand in Korea op dit moment onrustig is. De leiders in Noord-Korea gebruiken stevige taal tegenover de regering van Zuid-Korea. De kerken hopen echter dat de assemblee een bijdrage kan leveren om de tegenstellingen te overbruggen, zoals eerder de koude oorlog in Europa min of meer tot een oplossing kon komen. Ze willen speciale aandacht vra-

gen voor het belang van de vrede door een trein in te zetten. Met een wat speelse toelichting op de website gaan ze in op de reis. De initiatiefnemers leggen uit dat de totale reis ruim 10.000 kilometer is. Iemand heeft berekend dat het totaal van de zendingsreizen die Paulus heeft gemaakt ongeveer 14.700 kilometer moet zijn. Dat is toch een uitdaging?, aldus de Koreaanse kerken. Zoals Paulus de boodschap van vrede bracht, zo willen de Koreanen vrede tussen landen stimuleren en dat kan beginnen met een gezamenlijke reis te maken, waarbij je onderweg van gedachten wisselt. Mensen die de reis willen meemaken, moeten tweeduizend dollar betalen; het is ook mogelijk een deel van het traject af te leggen. Er zijn halteplaatsen in Berlijn, Moskou, Irkoetsk, Beijing, Pyongyang, Seoul en Busan. Om reizigers te verleiden tenminste een deel van het traject met de trein af te leggen hebben ze de prijzen recent verlaagd.

Inmiddels zijn de Nederlanders die van plan zijn de reis naar Busan te maken (een vlieg-reis) voor het eerst bij elkaar geweest om voorbereidingen te treffen. Ze proberen zaken die in Nederland spelen representatief aan de orde te stellen in Korea. Je kunt dan denken aan de inspanningen van bijvoorbeeld de Protestantse Kerk om de kerken in Korea bij elkaar te brengen die vanuit het verleden een ervaring hebben met kerkfusie. Tot nu toe zijn het vooral niet-verenigde kerken die over oecumene praten, maar wat gebeurt er als verenigde, gefuseerde, kerken de agenda gaan inkleuren? Het zal één van de thema's zijn die aan de orde komen.

logo assemblee

Wat verbindt ...

De wortels op de foto banen zich een weg over de kale rots om voeding te vinden. Ze leggen verbindingen tussen de kruin enerzijds en de vruchtbare grond anderzijds.

Kerken proberen mensen in verbinding te brengen met hun bron, zoals boomwortels voeding zoeken voor de bladeren en de bloesem.

Oecumenisch Leesrooster 2013 - 2022

Klaas Touwen, voorzitter van de werkgroep die een nieuw leesrooster voor de kerken heeft gemaakt, gaat in op de achtergronden van het materiaal.

De Raad van Kerken heeft het oecumenisch leesrooster voor de komende negen jaar aanvaard. Het is de voortzetting van de driejarige roosters die wij tot nog toe kenden. Maar ook met ingrijpende verschillen. Onze tijd brengt een andere leeswijze met zich mee. Wij kunnen minder dan voorheen veronderstellen dat mensen kennis dragen van de Bijbel. Een regelmatige kerkgang van eens in de maand is al heel wat, zodat een cyclus van doorgaande lezingen nog steeds wel heel mooi is, maar voorop moet staan dat iedere zondag op zijn eigen benen kan staan. De ambitie dat op den duur de hele Bijbel aan bod is gekomen, hebben wij laten varen.

Johannesevangelie komt van A tot Z aan de orde

De verstrekte opdracht om ditmaal een negenjarig rooster te concipiëren, maakt het mogelijk tot heel uitgewogen keuzes te komen. Wat moet een kind in zijn kinderkerk-carrière toch minstens hebben meegekregen? Wat waren ooit – in de Middeleeuwen – de elementaire Bijbellezingen die kerk en cultuur hebben gestempeld? Dat is het oude eenjarige rooster dat bij lutheranen en anglicanen is gebruik is gebleven. Wat wijzen wij vandaag aan als onmisbare lezingen? Vanwege bijvoorbeeld hun catechetisch, pastoraal of liturgisch belang. Welke lezingen zijn representatief voor de afzonderlijke Bijbelboeken?

Enkele voorbeelden van waar deze overwegingen toe geleid hebben:

In de huidige ABC-cycli krijgen de synoptische evangeliën het volle pond, maar leidt Johannes een verdekt bestaan. Hij mag weliswaar als feestredenaar spreken met Kerst en in de Paastijd, maar krijgt nooit de gelegenheid om ronduit zijn eigen verhaal te vertellen. In het nieuwe rooster is die verhouding in evenwicht gebracht. Het hele Johannesevangelie komt van A tot Z aan de orde: deze zijde boven en niet schudden.

Het gereformeerde protestantisme heeft een eigen spiritualiteit die in de tijd voor Pasen het accent legt op het stap voor stap afleggen van de Via Dolorosa. Al deze zondagen zijn 'lijdenszondagen' waarop ons geleerd wordt Christus' lijden recht te betrachten. In een van deze negen jaren hebben wij de Veertigdagentijd op deze wijze ingericht.

In de alternatieve sporen hebben wij ons niet alleen laten leiden door tekstverbanden die Bijbeltheologisch van fundamenteel belang zijn (bijvoorbeeld de Exoduscycclus), maar ook door wat pastoraal van het grootste gewicht is (bijvoorbeeld het boek Job, met daar in het zwartste hoofdstuk van heel de bijbel: Job 10).

In 2017 als het vijfde eeuwfeest van de Hervorming wordt gevierd, is het oude eenjarige lutherse rooster ingeboekt. Dat is min of meer hetzelfde rooster als dat wat in de Romana gold tot de liturgiehervorming van het Tweede Vaticaans Concilie (1969). De tekst-samenhangen van deze cyclus zijn vrucht-

baar geweest voor on-
dermeer het kerklied,
dat bijvoorbeeld – ook in
het nieuwe Liedboek –
op de eerste zondag van
Advent zingt van Jezus'
intocht in Jeruzalem.

In 2019 wordt vijftig jaar
liturgiehervorming in de
Romana gevierd, met de
vruchten die de
oecumene daarvan ge-
plukt heeft: de Bijbelse
verbreding van de ABC-
cycli. Voor dat jaar zijn
wij terughoudend
geweest met het aan-
dragen van alternatieve
lezingen, om de brede
kerkelijke waardering
voor het Lectionarium
'69 te onderstrepen.

Lezingen als onderdeel van de liturgie

De zwakte van de ABC-systematiek is dat op de (groene) 'zondagen door het jaar' de brief-
lezing nergens op slaat. Die staat namelijk
ingeroosterd als een doorgaande lezing,
maar niet in bedoeld verband met oude tes-
tament en evangelie. Hoewel wij de waarde
onderkennen van het 'contrapunt', namelijk
dat niet heel de liturgie teruggebracht wordt
tot één thema, menen wij de verkondiging
een dienst te bewijzen door meer dan voor-
heen ensembles aan te bieden, waarin alle
lezingen, dus ook het epistel, met elkaar ver-
band houden.

De positieve ontvangst van dit negenjarig
rooster bij de Raad van Kerken, ook bij enkele
lidkerken die tot nog toe minder betrokken-
heid toonden bij het oecumenisch leesrooster,
geeft ons goede hoop dat deze leesorde
van verbindende betekenis kan zijn en in
brede kring de verkondiging ten goede zal
komen.

Op de website is het Oecumenisch Lees-
rooster 2013-2022 inmiddels beschikbaar. Dit
zal per periode als een bepaalde cyclus aan
de orde komt, worden aangevuld met inlei-
dingen op de betreffende lezingen.

Op vrijdagmiddag 6 september van 14.00 tot 16.00 uur houdt de Raad van Kerken een ontmoeting voor belangstellenden om het nieuwe leesrooster en zijn uitgangspunten toe te lichten en te bespreken: Kon. Wilheminalaan 5. Opgave via rvk@raadvankerken.nl

Gebedsweek verbindt tradities

Steven Mudde, coördinator voor de Gebedsweek vanuit de Evangelische Alliantie geeft inzage in de samenwerking van de Raad van Kerken en de Evangelische Alliantie. In januari 2014 zal er opnieuw gezamenlijk een week worden georganiseerd, dit keer gebaseerd op materiaal vanuit Canada.

Al jaren stimuleren de Raad van Kerken en de Evangelische Alliantie (EA) dat er tijdens de Week van Gebed wordt samengewerkt over kerkmuren heen. Dit blijkt ook wel uit de evaluatie over het afgelopen jaar. Met regelmaat geven de lokale organisatoren aan dat juist het samen bidden de Week van Gebed tot een bijzondere tijd maakt. Dit jaar proberen we weer een stapje verder te gaan door ook samen als Raad van Kerken en EA de materialen uit te brengen. In de achterliggende jaren verwezen we wel naar elkaars materiaal, maar we schoven de teksten nog niet in elkaar. Met oog voor de dingen die ons van elkaar scheiden, proberen we praktisch een stapje verder te gaan om zo de ondeelbaarheid van het lichaam van Christus verder recht te doen.

De benadering van de Raad van Kerken en de Evangelische Alliantie verschillen enigszins. Voor de EA is samenwerken in dezen: putten uit een gebedstraditie die ons niet eigen is. Wij willen als EA ontvangen van wat God aan de Raad van Kerken heeft gegeven. Concreet zien we dat vaste vormen en woorden in de traditie ruimte kunnen geven aan de ontmoeting met God en dat lees- en gebedsroosters kunnen voorkomen dat het evangelische gebed of het oecumenische gebed eenzijdig wordt. Niet voor niets worden bijvoorbeeld liederen uit Taizé – in eerste instantie een gemeenschap met een oecumenische traditie - veel gebruikt in evangelische kerkdiensten. Taizé lijkt sowieso symbool te staan voor een bredere hang naar stille, liturgische gebeden en symbolen in evangelische kring.

De Evangelische Alliantie probeert andersom de kerken uit de achterban van de Raad de mogelijkheid aan te reiken om kennis te maken met het gebedsleven en de vormen uit de evangelische traditie. Dan kan men bijvoorbeeld denken aan gebedsvormen die juist ruimte geven aan de eigen woorden of het 'ministry-gebed'. Dit laatste is, in de meest gangbare vorm, dat twee mensen bidden voor een derde die een specifiek verlangen of een specifieke vraag of moeite bij God wil brengen. De twee bidders brengen dan deze persoon bij God en leggen hem/haar de handen op als teken van Gods aanwezigheid. Dit gebed voor elkaar – in evangelische kring vertrouwd - wordt vaak als zeer zegenrijk ervaren.

Vertegenwoordigers van de Evangelische Alliantie en de Raad van Kerken nemen zo kennis van elkaars werk en proberen dat zinvol bij elkaar te brengen. We hopen dat mensen die het materiaal onder ogen krijgen de zegen daarvan ervaren bij hun eigen voorbereidingen voor de Week van Gebed voor de eenheid in 2014.

Steven Mudde

Wat raakt ...

Iedere bezoeker op weg naar het centrum van Zwolle werd er mee geconfronteerd: een inspecteur Gadget-achtig type die iedere passant voor de verrekijker krijgt. Voor vluchtelingen is het besef dagelijks gevolgd te worden voortdurend aanwezig. Alsof de kunstenaars willen zeggen: Ik zie u komen en ik zie u gaan, ik volg u overal.

Op onze weg geplaatst

Gerhard Scholte, predikant van de Keizersgrachtkerk in Amsterdam, vertelt over zijn ervaringen met vluchtelingen in Amsterdam.

Als voorzitter van de Taakgroep Vluchtelingen van de Raad van Kerken in Amsterdam ben ik sterk betrokken bij de situatie van vluchtelingen in de hoofdstad. Mijn kerk, de Keizersgrachtkerk, is al sinds de jaren tachtig bezig met vluchtelingenwerk. 'Het werd op onze weg geplaatst', zei Hans Pietersma indertijd, want via zijn werk bij de politie hoorde hij van vluchtelingen aan de grens bij Enschede en zijn warme hart zocht direct naar een manier om hen voort te helpen.

geen man, geen vrouw, geen mens is illegaal

Maar ook pastoraat voor vluchtelingen, blijkt in de stad Amsterdam een noodzakelijk onderdeel van het werk van de kerk. Voor een man uit Eritrea bijvoorbeeld die, hoewel hij in het bezit is van een veilig Nederlands paspoort, toch grote behoefte heeft zijn trauma's als 16-jarige vluchteling een plek te geven.

Of de vrouw uit Kameroen, die al jaren in Nederland rondloopt, zonder dat haar verhaal geloofd wordt, want dat land is toch veilig. Laat ik vier jaar lang als studentenpredikant in Kameroen hebben gewerkt, wonend op de grens van Frans- en Engelstalig Kameroen, en weet hebben van de stilgehouden achterstelling en vervolging onder een van de langstzittende Afrikaanse presidenten (Paul Biya, 1982-heden).

Half oktober 2012 informeerde ik als Taakgroepvoorzitter bij verschillende kerken en geloofsgroepen of en hoe het tentenkamp van de groep 'Wij zijn hier' (uitgeprocedeerd

en onuitzetbaar) aan de Notweg in Amsterdam-West in het vizier was. Dat bleek het geval en er was dringend behoefte aan coördinatie van alle incidentele hulpaanbod. We startten regelmatig overleg met alle betrokken mensen uit de omliggende wijken, moslims, christenen, humanisten, en regelden zo goed en kwaad als dat ging de gevraagde coördinatie. Toen begon, na de ontruiming van het tentenkamp, op 4 december de Vluchtkerk zijn opvallende bestaan. Veel media-aandacht en politieke beïnvloeding werd gecreëerd en er werd vooral heel veel hoop geboden! Prachtig, wat een wonderdje!

Wat inspireert om het vol te houden? Altijd weer de medemensen die er vanuit hun hart, vanuit hun 'gutsfeeling' – 'ontferming' is nog de mooiste Bijbelse vertaling daarvoor – bij betrokken zijn, mensen als Geesje Werkman, die me met haar geloofsvertrouwen telkens weer weet duidelijk te maken, dat je niet om Gods eenzijdige keuzes heen kunt.

In mijn gemeente hebben we een aantal leeshuizen waar we Bijbelse verhalen uitpluizen op hun betekenis voor vandaag. Zeer inspirerend die gesprekken, ik kan niet meer zonder! Het stimuleert ons de straat op te gaan, onze eigen cultuur en begrensdheid niet al te serieus te nemen. We lazen kort geleden het verhaal van Jezus en de Syrofenische vrouw. Een verhaal op de grens van Galilea en het land van Tyrus. En tegelijk een verhaal over twee mensen op de grens van religie en cultuur. Echte ontmoeting is pas mogelijk als die grens wordt opengebroken en mensen elkaar als Gods kinderen herkennen. Geen man, geen vrouw, geen mens is illegaal!

Innerlijke beschaving bij Prinsjesdag

Innerlijke beschaving is het thema voor de viering op Prinsjesdag. Drs. Wietse van der Velde, afgevaardigde namens de Raad van Kerken en de Haagse Gemeenschap van Kerken, over de toonzetting op de derde dinsdag van september.

Op de morgen van de derde dinsdag van september wordt in de Haagse Grote Kerk de Prinsjesdagviering gehouden. Deze bijeenkomst is bedoeld om de leden van de Staten-Generaal en de regering een moment van bezinning te geven bij het begin van het parlementaire jaar. Vertegenwoordigers van religieuze en levensbeschouwelijke groepen en maatschappelijke organisaties, maar ook een breed publiek van ouderen en jongeren zijn hierbij welkom.

Kinderen schreven hun wensen uit op het 'wensplein voor vrede' in Amsterdam-Oost

Tot 1999 was dit een christelijke gebedsdienst georganiseerd door Haagse kerken. Omdat Den Haag op religieus gebied in de laatste decennia een steeds veelkleuriger stad is geworden, hebben de kerken het initiatief genomen om deze dienst te verbreden tot een interreligieuze en inter-levensbeschouwelijke bijeenkomst. Sinds 2000 is dat het geval en ligt de organisatie bij een

brede groep organisaties. Zo werken hierbij o.a. joden, christenen, moslims, hindoes, boeddhisten, bahai's en humanisten samen. Voorwaarde tot deelname is dat de participanten de parlementaire democratie als grondslag van de Nederlandse samenleving aanvaarden. Sinds 2004 zijn ook landelijke organisaties – waaronder de Raad van Kerken in Nederland - betrokken.

De vieringen worden voorbereid door vrijwilligers uit de religies en het Humanistisch Verbond. Hierbij wordt doelbewust gezocht naar participatie van scholen en nemen kinderen en jongeren hun plaats in bij de uitvoering.

De bijeenkomst kent jaarlijks een thema, die door de deelnemers op eigen wijze wordt uitgewerkt. Voor 2013 luidt het thema *Innerlijke beschaving: leidraad tot vrede*. Zo kunnen in zo'n bijeenkomst psalmen en Bijbellezingen, mantra's en soera's, maar ook verhalen met een diepere betekenis weerklinken. Ieder jaar is één van de groepen verantwoordelijk voor een hoofdreferaat waarin het thema breder wordt uitgewerkt en waarin de parlementariërs een spiegel kan worden voorgehouden, en waarin ze worden bemoeid op te komen voor recht en welzijn van de mensen. De andere deelnemers hebben deze tekst van tevoren gezien en daarvoor groen licht gegeven, zodat meer of minder verzekerd is dat geen participant zich beleidigd voelt. De christelijke bijdrage kent altijd een gebed voor hen die ons regeren.

De voorbereidingsbijeenkomsten zijn een ware oefenschool in het leren begrip voor elkaar en voor elkaars beleving op te brengen, maar ook om met elkaar om te gaan.

Oecumene ter plaatse

Op bezoek bij Kopten

De raad van kerken Amsterdam heeft een bezoek gebracht aan de Koptisch-orthodoxe parochie aan het Mosplein in Amsterdam-Noord. Het was een warme ontvangst en voor veel leden was het een verrassing dat hier, in een voormalig Gereformeerd kerkgebouw, nu zo'n jonge, levendige en actieve orthodoxe gemeente huist. Ooit was de Koptische Kerk de kerk van Egypte, nu is het een minderheidskerk in eigen land, en aldaar

voortdurend bedreigd, en inmiddels uitgewaaid in een brede diaspora.

Vooraf het jeugdwerk krijgt in Amsterdam veel aandacht. Een ander opvallend fenomeen is dat alle kinderen al heel jong in een kerkkoor worden geplaatst en daar geweldig hun best doen. De Koptische taal, die nog in de kerkdiensten wordt gebruikt, dient in de kerk te worden aangeleerd.

IKV-PaxChristi en Bevrijdingsfestivals

Vrede.Nu, een uitgave van de vredesorganisatie IKV-PaxChristi, meldt dat IKV-PaxChristi dit jaar veel vrijwilligers heeft uitgezonden naar de verschillende bevrijdingsfestivals. Zij hebben aandacht gevraagd voor één van de aandachtsgebieden uit de campagne 'Powered by Peace': maak een

eind aan onrecht en geweld veroorzaakt door het delven van grondstoffen in Colombia. De grond van Columbia is rijk aan grondstoffen als steenkool en goud, maar bij de winning worden arbeiders uitgebuit en bedreigd. De opbrengsten worden niet eerlijk verdeeld.

Contact moslims

De werkgroep Contact Moslims van de Raad van Kerken Driebergen-Rijsenburg heeft contact met de besturen van de twee moskeeën die er zijn in Driebergen. Ieder seizoen wordt een aantal avonden georganiseerd, meestal in één van de moskeeën. Deze avonden hebben vooral een voorlichtend karakter over de islam. Vorig jaar is er nog een avond geweest over de integratie van moslimvrouwen.

Het bleek niet mogelijk om samen met de moskeebesturen tot een programma te komen dat voor zowel christenen als moslims verder gaat. De moskeebesturen zijn vriendelijk, maar erg met hun eigen zaken bezig. Voor dit seizoen is besloten de voorlichting over de islam alleen op verzoek van maatschappelijke organisaties te verzorgen.

Dialogo in de moskee

Parkdienst Sassenheim

Ds. Katrijne Bezemer geeft een toelichting op de succesvolle jaarlijkse parkdiensten in Sassenheim. De raad van kerken Sassenheim bestaat uit de rooms-katholieke parochie, de protestantse kerk, de christelijk-gereformeerde kerk en de vrijzinnige geloofsgemeenschap NPB. Op de derde zondag in september is er een dienst in een park en zijn verschillende kerken dicht. In 2013 wordt dat voor de tiende keer georganiseerd. De eerste keer waren er 800 mensen, het afgelopen jaar 1200. De pastoor en een van de dominees leiden samen de dienst.

In de loop van de tijd is er meer aandacht voor verbeelding van het thema gekomen, waardoor het ook kinderen aanspreekt. Zo was in 2012 het thema het boek Jona en werden er opblaasbare vissen en een rubberbootje gebruikt bij het verhaal. De preek is steeds korter geworden en de muziek steeds professioneler. Het bijzondere van deze parkdienst is dat er heel veel mensen bij elkaar zijn, vooral vanuit de kerken, maar ook buitenstaanders, die hopen op een betere wereld zonder scherpe scheidslijnen.

Veranderingen in beleid

De Raad van Kerken Duiven en Westervoort werkt aan ombuigingen in het beleid. Men probeert in te spelen op de actualiteit en dat betekent bijvoorbeeld minder inzetten op de traditionele zondagmorgenvieringen. Momenteel zijn er twee oecumenische momenten in Duiven en Westervoort: de woord- en gebedsdiensten in januari en september. Aan rooms-katholieke zijde is het draagvlak voor de oecumene op zondag gering; voor veel parochianen ontbreekt bij

oecumenische vieringen de eucharistie. Door de pastores is voorgesteld om te zoeken naar andere gezamenlijke activiteiten, bijvoorbeeld op het gebied van de diaconie. Een andere vorm van het beleven van de oecumene kan gevonden worden in een Thomasviering, een Lucasviering of een Willibrordviering. Er kan ook gekeken worden naar een gezamenlijke zondagmiddagviering in de kersttijd.

Nazorg ex-gedetineerden

In het jaarbericht 2011/2012 van het Studentenplatform voor Levensbeschouwing in Groningen vertelt Janna Siedsma, medewerker Contactpunt Nazorg ex-gedetineerden en veelplegers over haar werk voor de gemeente Apeldoorn. Zij neemt de lezer mee in een wereld waar men normaliter alleen via de krant of 'Opsporing Verzocht' mee in aanraking komt. Het is niet haar bedoeling om pijn en schade aan de kant van slachtoffers goed te praten. Het verhaal achter 'de daad' staat echter meestal niet in de krant.

Het bieden van nieuwe kansen aan daders ligt gevoelig bij de burger die altijd het rechte pad bewandelde. Zij stelt de vraag in wat voor maatschappij wij willen leven: een samenleving die 'daders als hufters brandmerkt' of een samenleving 'waarin men praat over levenslang in termen van kansen gunnen aan mensen die bereid zijn er opnieuw voor te gaan'.

Gelukkig wie vrede sticht

De organisatie IKV-PaxChristi bereidt zich voor op de vredesweek van 21 t/m 29 september. De week staat dit jaar in het teken van vredesactivisme onder het motto 'Act for Peace'. Beleidsmedewerker Edwin Ruigrok vertelt er over.

Komende september is er weer de jaarlijks vredesweek. Vrede lijkt zo kinderlijk eenvoudig. Iedereen is toch voor vrede? Maar het wordt anders als we het concreet maken. Wat betekent de weg naar vrede in Syrië dat, als we dit schrijven, dichter dan ooit voor een afgrond staat?

Gelukkig wie vrede sticht. Zijn de vredestichters degene die elke vorm van geweld uit de weg gaan om burgers te beschermen, of degene die de wapens oppakken om een einde te maken aan het geweld? Sommigen hebben geen enkele moeite om deze vraag te beantwoorden, voor anderen blijft het een duivels dilemma. Het is dit dilemma dat wij aan de kerken en 'mensen van goede wil' willen voorleggen: wat is jouw beste rol in een gewelddadige conflictsituatie? Wij spitsen deze vraag dit jaar toe op het vredesactivisme in Syrië en bieden materiaal dat deze discussie kan begeleiden.

Opvallend was de afgelopen jaren hoe de vredesweek oecumenisch en in toenemende mate ook met andere geloofsovertuigingen

werd ingevuld. Kerk en moskee zoeken – mede dankzij de jaarlijkse vredesweek – toenadering over de vraag over 'hoe vrede te stichten'; zij zullen elkaar nodig hebben om deze vraag te beantwoorden.

In Syrië zal er naar de inschatting van IKV-PaxChristi op zijn best een seculiere regering komen met een soennitische meerderheid. Wat kunnen wij doen opdat de minderheden, waaronder de christenen, een menswaardige plek in deze samenleving kunnen hebben? Hoe kijken onze islamitische broeders en zusters in Nederland hier tegenaan?

Het motto van de vredesweek laat zich breed vertalen als *Act*

for Peace! Dit vrede dóén kan heel goed lokaal worden ingevuld met eigen prioriteiten, anders dan Syrië. Het aantal Ambassades van Vrede in Nederland gaat nu richting de 50 en zij bieden een breed palet aan activiteiten. Zo hopen wij dat iedere ambassade het eigen verhaal van de vrede vertelt.

Meer info vindt u op www.ministerievanvrede.nl. Hier zijn ook liturgiesuggesties te downloaden voor de jaarlijkse vredeszondag onder het kopje 'Vrede Vieren'.

Berichten

Personalia

Drs. Hub Crijns, directeur van bureau DISK, is onlangs benoemd tot ridder in de orde van Oranje Nassau.

Hub kreeg de versierselen opgespeld door burgemeester Aleid Wolfsen na afloop van een werkgroepvergadering. Hub heeft een lange en grote staat van dienst onder meer voor het sociale, diaconale werk van de Raad van Kerken. Hij is medeoprichter van de werkgroep Arme Kant van Nederland/EVA.

Burgemeester Wolfsen feliciteert Hub Crijns

Slavernij

De Raad van Kerken heeft een verklaring naar buiten gebracht over het slavernijverleden. Het is nog maar 150 jaar geleden dat Nederland als laatste land ter wereld de slavernij en de handel in slaven heeft opgegeven. Tot nu toe was er wel af en toe aandacht voor deze 'zwarte holocaust', maar niet tot een eerlijke analyse van hoe witte Nederlanders een rol hebben gespeeld bij de slavernij was het niet gekomen.

Bezit

Het blad Begrip van de bureaus voor ontmoeting met moslims vanuit de Rooms-Katholieke Kerk (secretariaat@bisdombreda.nl) heeft een themanummer uitgebracht over 'Bezit in jodendom, christendom en islam'. Basis voor de uitgave vormen de bijdragen die eerder vanuit de beraadgroep Interreligieuze ont-

moeting zijn gevraagd voor een symposium aan de Vrije Universiteit.

De volgende mensen komen aan het woord: krijgsmachtrabbin Albert Renger, prof. Eduard Kimman s.j., dr. Marzouk Aulad Abdellah, prof. Tymen van der Ploeg en ds. Klaas van der Kamp.

Geloof en economie

Naar verwachting half september verschijnt de uitgave 'Geloof en economie en het perspectief op de economische crisis' (nr. 44 in de reeks bezinning). Na verschijnen van de publicatie zal een studiemiddag plaatsvinden op een nog vast te stellen datum begin oktober. Plaats en datum worden bekend gemaakt via de website van de Raad. Hebt u belangstelling dan kunt u dat melden via rvk@raadvankerken.nl. Wij zorgen dat u tijdig op de hoogte wordt gebracht van de datum en het programma.

Orthodoxie: inspirerend en lastig

Orthodoxie komt in veel kerken voor. Het is maar wat je eronder verstaat. Ik versta eronder: het vasthouden aan eens geformuleerde opvattingen die vrijwel onveranderbaar de eeuwen doorstaan. Ook in zichzelf vrijzinnig noemende kerken tref je orthodoxie aan. Een voorbeeld in mijn eigen remonstrantse geloofsgemeenschap is het antwoordlied na votum en groet, dat pas begin 20^e eeuw een plek kreeg in de liturgie. Voor veel remonstranten is het nu een van de geloofsartikelen waar ze moeilijk afscheid van kunnen nemen.

De term orthodoxie wordt in de oecumenische beweging gebruikt voor het aanduiden van de Oosters-orthodoxe kerken. Inspirerende maar ook ingewikkelde partners. Een bezoek aan Chevetogne, waar rooms-katholieke monniken de oosters-orthodoxe liturgie volgden, was mijn eerste ervaring met deze liturgie. Na Chevetogne gingen we naar Taizé dat te- genviel. We misten de ingetogenheid, de schoonheid en het mysterieuze van de oosters-orthodoxe liturgie.

Buiten de vieringen vond ik de Oosters-orthodoxen soms lastig. Toegegeven moet worden dat de oecumenische beweging lang gedomineerd is door protestantse kerken. De Oosters-orthodoxe kerken voelden zich een vreemde eend in de bijt en daar hadden ze wel een beetje gelijk in. Het verslag van de Wereldraad over de periode tussen de assemblee in Canberra (1991) tot Harare (1998) maakt melding van problemen. De Oosters-orthodoxe kerken kwamen in Canberra met een verklaring. Hun kritiek op de organisatie en de theologie van de Wereldraad was niet mals. Deelnemers aan de assemblee waren bang dat de verklaring de aankondiging inhield van het vertrek van de Oosters-orthodoxe kerken. Dat bleek niet het geval. De invloed van de Oosters-orthodoxe kerken is gegroeid, er is een nieuw evenwicht ontstaan.

Een kleine anekdote. De Nederlandse delegatie naar een conferentie van de CEC (begin jaren negentig van de vorige eeuw) schopte tegen het zere been van vooral de Oosters-orthodoxe kerken. Zoals gebruikelijk moest er een slotdocument komen. In dat document een rijtje groepen met problemen die werden aanbevolen in de aandacht van de lidkerken. Het rijtje werd langer en langer. Voor ons was het tenslotte de vraag waarom homoseksuelen niet werden genoemd. Wij besloten onder de krachtige leiding van Wim van der Zee een voorstel in te dienen om homo's toe te voegen aan de rij. Het gaf de nodige commotie toen ons voorstel met de kleinst mogelijk meerderheid werd aanvaard. Als woordvoerder kreeg ik het angstige gevoel dat de Oosters-orthodoxe heren mij graag krachtig de waarheid wilden zeggen. Gelukkig moest ik eerder weg en ontliep hun woede. Ik denk dat zo- iets nu beter zou gaan. We hebben van elkaar geleerd.

Mijnke Bosman

Een mooier geschenk kun je iemand niet geven

Dit is het bijbeltje van mevrouw Van Dam (79 jaar) uit Amersfoort. Uit deze Bijbel leest zij elke dag. Het geeft haar hoop. Veel mensen in bijvoorbeeld China, Togo en India hebben geen bijbel. U kunt een Bijbel geven, voor het leven! Ga naar www.bijbelgenootschap.nl/geef.

Ministerie
van
Vrede

Act for peace

VREDESWEEK 2013
21 T/M 29 SEPTEMBER

www.ministerievandevrede.nl

Het Ministerie van Vrede is een initiatief van IKV Pax Christi en wordt mede mogelijk gemaakt door het vfonds

Mirjam van Dongen
47 jaar

Ik zing

een lied van liefde

Alles over het nieuwe liedboek
in "ik zing" via www.liedboek.nl

Prijs v.a.
€ 25,00

Liedboek
Zingen en bidden in huis en kerk